

בס"ד. יום השלישי שהוכפל בו כי טוב, ערב ר"ח מנחם-אב, תשל"ה*.

הנחה

ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה¹, הנה פסוק זה הוא בתחילת ספר ישעי', שענינו (של ישעי') כשמו כן הוא (ישעי' מלשון ישועה²), וכדאיתא בגמרא³ ישעי' כולי' נחמתא. ועד שאפילו אלו הענינים בנבואות ישעי' שלכאורה אינם ישועה, הנה כאמת גם הם ישועה ונחמה, וכמבואר בקבלה⁴ שהם בחי' גבורות ממותקות, ולפי שהישועה (גאולה) העתידה תהי' על ידי מיתוק הגבורות, ולכן יצחק יהי' עיקר כו' [וכדאיתא בגמרא⁵, שלעת"ל יאמרו ליצחק (דוקא) כי אתה אבינו, שיצחק הו"ע הגבורות], לכן בהישועות שבספר ישעי' ישנן הישועות שבבחי' חסדים הגלויים, והישועות דבחי' גבורות ממותקים, גבורות שנהפכים לחסדים⁶ (שהם נעלים יותר⁷ מחסדים הגלויים). ועד"ז הוא גם בהנבואה שבתחילת הספר, שיש בה שני סוגים הנ"ל, מסיים בשנים ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה, כדלקמן.

(ב) **והנה** מבואר בהדרושים ד"ה ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה (לכ"ק אדמו"ר הזקן ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו⁸), שבפסוק זה מדובר ע"ד שתי בחי'. ציון, שבחי' ציון עם היותה בגלות שלכן צריכה פדי', מ"מ אינה בבחי' שבי', ולכן פדייתה מהגלות הוא במשפט. ובחי' ושבי', שהם שבויים ממש, ופדייתם מהשבי' הוא בצדקה דוקא. וביאור הענין דשתי בחי' אלו באדם, היינו בהנשמה שהיא עיקר האדם (כדאיתא בתניא פל"ב), דאתם קרויים אדם⁹ על שם אדמה לעליון¹⁰, הנה הנשמה¹¹ ישנה כפי שהיא למעלה מהתלבשות בגוף, עצם הנשמה, פנימיות הלב וכו', וחלק הנשמה המתלבש בגוף, שבכללות הם כחות הגלויים של הנשמה שהם בבחי' התלבשות, הנקרא רגל שבנשמה. וע"ז נאמר ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה, ציון קאי על עצם הנשמה בחי' פנימיות הלב, ובבחי' זו אין שייך ענין השבי' והשעבוד

* מאמר זה ושלאחריו יצאו לאור בשעתו, "יום השלישי שהוכפל בו כי טוב, ז' מנ"א ה'תשל"ה".

(1) ישעי' א, כז.

(2) ראה רשימות הצ"צ לאיכה (ע' 28. אוה"ת נ"ך ח"ב ריש ע' א'נט): ישעי' מלשון וישע ה' כו' (ובאגה ק"ג: ישועה היא מלשון וישע ה').

(3) ב"ב יד, ב.

(4) קה"י ערך ישעי'. — ספר שהובא בכ"מ ע"י אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע.

(5) שבת פט, ב. תו"א ויצא כא, רע"ג ואילך.

(6) שני סוגים אלו הם דוגמת "מטעמים לשון רבים, שני מיני נחת רוח" — ראה תניא פכ"ז.

(7) לקו"ת במדבר יט, סע"א. סידור שער התקיעות רמז, א (בענין גבורות דיצחק). ובכ"מ. ולהעיר גם מתניא שם, שדוקא "דברים חריפים או חמוצים" (כאשר הם מתובלים כו') הם משיבים הנפש.

(8) נדפסו בלקו"ת ר"פ דברים (ובקונ' בפ"ע קה"ת, תשט"ו. תשל') — עם הגהות הצ"צ (ולאח"ז באוה"ת דברים כרך ו בתחלתו). אוה"ת שם (כרך א ע' כו ואילך). אוה"ת לישעי' עה"פ.

(9) יבמות סא, רע"א.

(10) של"ה כ, ב. רסח, ב. שא, ב. עש"מ מאמר אכ"ח ח"ב סל"ג.

(11) ראה גם לקו"ת תצא לה, ג. ר"ה סב, ג. שה"ש טז, ד. ובכ"מ.

בלעו"ז ח"ו, ורק ענין הגלות. משא"כ בכחות הנשמה שבבחי' התלבשות בגוף שייך ענין השבי', וע"ז אומר ושבי' בצדקה, שגם כחות הנשמה (שבבחי' התלבשות בגוף) שהם שבויים ממש בלעו"ז, יפדו ע"י הצדקה.

ג) **ולבאר** הענין דבחי' פנימיות הלב (הנקראת בשם ציון), מביא בדרושים הנ"ל¹² מ"ש¹³ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וארז"ל¹⁴ בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. דצריך להבין איך אפשר להיות כן [שהרי זה דבכל יום יהיו בעיניך כחדשים צ"ל (ככל הענינים שבתורת אמת) באמת¹⁵, ומכיון שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן¹⁶, הרי מוכח שבכחו של האדם הוא להגיע לזה, ולכאורה מכיון שהאדם הוא מוגבל ובעל שינויים, איך יכול לבוא לזה שבכ"י יהיו בעיניו כחדשים]. והביאור בזה (כמובן מדרושים הנ"ל), שזהו מצד בחי' פנימיות הלב שהיא למעלה מענין השינויים¹⁷, ולכן, כאשר פנימיות הלב היא כדבעי (היינו שהיא בגילוי), פועלת היא גם על כחות הנשמה שבהתלבשות בגוף, וגם על לבושי הנשמה מחשבה דיבור ומעשה, שגם בהם יהיו ד"ת כחדשים, כי ע"י הגילוי דבחי' פנימיות הלב, גם כחות הגלויים של הנשמה הם בשלימותן. וזהו מה שישראל נקראים (בפסוק זה) בשם ציון [כמ"ש אדמו"ר הצ"צ¹⁸ שהפירוש (דבציון במשפט תפדה) דציון קאי על העיר (או על כללות א"י) הוא דוחק קצת. ומפרש שציון קאי על עם ישראל], כי ציון הוא לשון סימן, וכאשר מאיר באדם (גילוי ד) בחי' פנימיות הלב, אז הוא בבחי' ציון לשון סימן, (אנא סימנא בעלמא¹⁹) שכל מציאותו הוא רק סימן דהענינים שלמעלה.

ד) **והנה** פירוש הנ"ל (של הצ"צ) שציון קאי על עם ישראל, מובן שם שהוא ע"פ מאמר הירושלמי²⁰ ע"פ²¹ ואשים דברי בפוך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה, חזרנו על כל המקרא ולא מצאנו שנקראו ישראל ציון אלא זה (שנאמר) ולאמר לציון עמי אתה. ומבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ²², שע"י ג' הדברים שבפסוק זה (לפי פירוש הירושלמי שם) ואשים דברי בפוך זו תורה

12) לקו"ת (ואוה"ת דברים כרך ו) שבערה 8. קונטרס הנ"ל (ע' 3. 10).

13) ואתחנן ו, ו.

14) ספרי שם. פרש"י שם.

15) ואפ"ל שזהו הטעם שלא הובא כאן (ובכמה מקומות) מרז"ל (פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבא כו, טז) יהיו בעיניך חזשים (ולא כחדשים — בכ"ף הדמיון) — כי דרגא זו לאו מכאור"א תמיד נדרשת היא.

16) תנחומא נשא יא. במדב"ר פ"ב, ג.

17) ראה לקו"ת ר"ה שם, שבחי' ישראל (היינו בחי' הנשמה שלמעלה מהגוף) היא "כענין שמשא .. וכמו בהשמש אין שום שינויים בחי' לא שניתי כך בבחי' ישראל".

ועפ"ז יומתק הקשר להמובא בהדרושים שבערה 12 שהנשמות "נמשכו מבחי' מחשבה .. המחשבה היא תמידית" — כי הענין דבכ"י כחדשים הוא מצד ענין התמידות (למעלה משינויים) שבנשמה.

18) אוה"ת דברים שם ע' לו.

19) זח"א רכה, א. הובא בלקו"ת (שבערה 8 — א, סע"ב) לענין ציון במשפט גר'.

20) תענית פ"ד סה"ב. מגילה פ"ג סה"ו. וכ"ה בזח"ג לה, א (הובא באוה"ת שם).

21) ישע"י נא, טז.

22) אוה"ת שם (מקה"ע לירושלמי שם). וראה גם לקו"ת במדבר ו, ב.

[דבר הוי' זו הלכה²³ דהיינו תורה²⁴], ובצל ידי כסיתוך זו גמ"ח [שהוא כללות כל המצוות²⁵, והמצוות הם בחי' לבושים²⁶, כסיתוך²⁷], לנטוע שמים וליסוד ארץ אלו הקרבנות [כי ע"י הקרבנות מתקיימים חוקות שמים וארץ²⁸. וע"י הקרבנות (ותפלה) נעשה יחוד זו"נ הנק' שמים וארץ²⁹], ע"י קיום ג' דברים אלו ישראל הם בבחי' ציון. והיינו, דכאשר ג' דברים אלו הם בשלימות (וכפי שהם נרמזים בפסוק זה), שלימוד התורה הוא בתכלית הביטול עד שאין הדיבור בא מצד עצמו אלא שנדבר בו דבר הוי' וע"ד שכינה מדברת מתוך גרונו (של משה)³⁰, דזהו ואשים דברי כפיך שדבר ה' הוא המדבר בפיו³¹, וכן קיום המצוות שלו הוא בבחי' ביטול, שמציאותו אינה נרגשת כ"א הוא מכוסה (כסיתוך) בצל ידי (ידו של הקב"ה) היינו בחי' המצוות כמו שהם מצוות הוי'³². ועאכו"כ שכן הוא בקו העבודה, שעבודתו היא לנטוע שמים וליסוד ארץ³³. (וע"ד דאיתא בזהר³⁴ שע"י שמשדל במילי דאורייתא אתעביד מההוא מלה שמים חדשים וארץ חדשה, והיינו שדיבור התורה שלו הוא דוגמת דיבורו של הקב"ה, מה אנא במלולא דילי עבדית שמים וארץ כו' אוף הכי את). הנה ע"י קיום ג' דברים הנ"ל באופן כזה, נקראים כנס"י בשם ציון, שאינם בבחי' מציאות בפ"ע כ"א מציאותם היא שהם סימן דהענינים שלמעלה.

(ה) **אמנם**, כאשר חסר בהעבודה בג' קוין הנ"ל, מפני חטאינו, הנה הגם שענין החטא הוא מצד בחי' הנשמה המתלבשת בגוף, מ"מ זה פועל גם בעצם הנשמה. וכמ"ש³⁵ שובח ישראל עד ה"א כי כשלת בעונך, דנכשל בפועל הוא הרגל וישראל הוא אותיות לי ראש, ראש שבנשמה, ואומר שובח ישראל, לפי שהכשלון דרגל הנשמה פועל גם בבחי' הנשמה שלמעלה. וכמשל אדם הנכשל ברגלו, שע"ז נופל גם ראשו. וזהו"ע ציון במשפט תפדה, שבחי' ציון, עצם הנשמה הנק' ציון, צריך להיות בה הפדי' מהדברים המכסים עלי', שמונעים הגילוי בהנשמה שבגוף. והיינו שהפדי' שע"ל בבחי' ציון היא לא פדי' מהשבי', כי בעצם הנשמה אין שייך

(23) שבת קלח, ב.

(24) רש"י שבת שם.

(25) ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. תניא פל"ז (מח, ב).

(26) תניא ספ"ה. אגה"ק ס"ג. ובכ"מ.

(27) ראה אוה"ת שם (ע' מ): כסתין זהו"ע כסותה.

(28) קה"ע לירושלמי שם.

(29) אוה"ת שם.

(30) להעיר מזה"ג רלב, א ושם ז, א. רסה, סע"א. שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג. מכילתא שמות יח, יט.

(31) לקו"ת פקודי ה, סע"ד ואילך. נשא כה, ב. ובכ"מ.

(32) ראה תו"א לה, ב, דזה שכל המצוות נק' מצוות הוי' הוא לפי שהקב"ה מקיים את המצוות. ושם, שע"י

שהקב"ה מקיים את המצוות, הם נעלים יותר מכמו שהם מצד עצמם.

(33) וכפי' הה"מ באין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש דלמע' דוקא ופשיטא דלא הוי כאותן דעבדין

לגרמיהו (ר"פ ויגש ובכ"מ).

(34) ח"א ד, סע"ב ואילך. וראה גם זה"ג לה, א.

(35) הושע יד, ב. לקו"ת ר"ה סב, ג ואילך.

ענין השב"י ח"ו, וכמ"ש³⁶ וכבודי לאחר לא אתן, שוכבודי³⁷ קאי על בחי' פנימיות המלכות, ובאדם הו"ע פנימיות הלב, פנימיות הנשמה ועד לבחי' עצם הנשמה, שבחי' זו לאחר לא אתן, ומה שצ"ל ענין הפדי' בבחי' ציון הוא רק היציאה מהדברים המכסים עלי' כנ"ל [נועין בהמבואר באגה"ק³⁸ ובהדרושים עה"פ³⁹ פדה בשלום נפשי בענין פדיית השכינה הכללית מהגלות ובענין פדיית כל ניצוץ פרטי מהשכינה שבנפש כל אחד מישראל ובשלום דוקא]. ופדי' זו היא במשפט, היינו ע"י התורה, שע"י עסק התורה מתגלה בחי' פנימיות הלב. אבל בכדי לפדות מהגלות הכחות של הנשמה (שבהתלבשות בגוף) שהם שבוים ממש, צריך לצדקה דוקא, ושב"י בצדקה. וע"י שפודים אותם מהשב"י, נעשה עי"ז יתרון האור בתכלית השלימות⁴⁰, וכמשל בן מלך שכאשר הוא נמצא תמיד בבית אביו, אין השמחה בתוקף כ"כ, משא"כ כאשר בן המלך הי' בשב"י וטוחן בבית האסורים כו' ויצא לחפשי אל בית אביו המלך, הנה אז דוקא תתגדל השמחה מאד וישמחו שניהם שמחה רבה ועצומה⁴¹. ובדוגמת הידועה⁴² בענין גודל השמחה שתהי' לע"ל בהזמן דג' שבועות, ובפרט בהט' ימים, ובפרט בימי שבעה עשר בתמוז ות"ב, שהשמחה דמועדים אלו [מה שימים אלו הפכו לששון ולשמחה ולמועדים טובים⁴³] תהי' שמחה גדולה ביתר שאת ויתר עז מהשמחה שבמועדים ע"ד הרגיל.

(36) ישע"י מב, ח. מח, יא.

(37) ראה אוה"ת שמע"צ ס"ע א'תתכח. סהמ"צ להצ"צ קפא, ב.

(38) סי' ד'.

(39) תהלים נה, יט.

(40) משא"כ "יתרון האור" שע"י ציון במשפט תפדה" — מכיון שבחי' עצם הנשמה לא הייתה בשב"י, הרי אין בזה הענין דהפיכת החשך (והחשך הוא "רק גרם בעלמא"), ולכן גם "יתרון האור" שבוה אינו בתכלית השלימות — ראה תו"ח נח ס, סע"ב ואילך. וראה לקו"ש ח"ט ע' 21 הערה 52. ולהעיר מתניא פל"א (מ, סע"א): ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשב"י — שיש לומר: ענין הגלות" שייך גם בבחי' ציון (כנ"ל בפנים, מלקו"ת דברים א, סע"ב), ומוסיף (בתניא שם) "והשב"י" — ישע"י השמחה גדולה יותר. ולהעיר גם מהאריכות דהמשל בתניא שם: "בשב"י וטוחן בבית האסורים ומנוול באשפה" — כי כל פרטים אלו מוסיפים בהשמחה.

(41) תניא שם. אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפ.

(42) ראה ד"ה נחמו עת"ר (ע' רכא) בפירוש מרז"ל "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב", שהוא עוד יו"ט ביותר משאר מועדים, דהיינו אפילו מפסח וסכות". ומה שמבאר שם (ס"ע רכט ואילך) שהטעם לזה הוא לפי שהעלי' באה לאחרי הירידה בת"ב — מובן שכ"ה (ובמכש"כ) בנוגע לה"מועדים" דימים אלו גופא.

ולהעיר גם מתו"ח בראשית מ, ד: "וכל שמתגלה יותר הדין והעונש יותר ניכר בזה עוצם האה"ר. . שט"ב . . יהפך ליו"ט כי יתגלה בו מה שהי' בעולם מבחי' האה"ר שמלוּבש בחרון אפו . . וזהו שת"ב הוא באותו יום שהוא יום א' דפסח". שמה משמע, שהיו"ט דת"ב הי' גדול יותר מהיו"ט דפסח.

(43) זכרי' ח, יט. תוספתא סוף מס' תענית. בזכרי' שם: יהי' לששון גו'. והלשון "יהפכו" (שבפנים) הוא ע"פ היעוד בירמי' לא, יב: והפכתי אולם לששון. וראה יל"ש ירמי' רמז רנט: עלה כו' על מנת כו' והפכתי גו'. רשימות הצ"צ לאיכה ע' כו. אוה"ת מסעי (ע' א'שפד ואילך). ובסליחות ל"ז תמוז — הפך לנו לששון ולשמחה. ובס' השיחות קיץ הש"ת (ע' קנו): זאָל נדחה ווערן באמת ויהפך לששון ולשמחה. ומ"ש בזכרי' שם: יהי' לששון גו' — י"ל לפי שהמדובר בזכרי' הוא בזמן בית שני (כאמרו "לכית יהודא" — ראה רד"ק שם) שחסרו בו ה' דברים (יומא כא, ב). וראה ט"ז לשו"ע או"ח ר"ס תק"נ. יד אפרים שם.

ו) **והנה** עצם הענין ומהטעמים שהפדי' דבחי' עצם הנשמה היא במשפט שהוא התורה, והפדי' דבחי' כחות הנשמה שבאו בשבי' היא ע"י צדקה שהיא כללות המצוות, הוא לפי שהתורה והמצוות גופא הן ג"כ דוגמת ב' ענינים אלו. דהנה התורה גם כמו שירדה למטה, ואפילו בעת שנלמדת ע"י אדם שאינו טהור, היא כמו שהיא למעלה, דבר הקב"ה, וכדרשת רז"ל⁴⁴ עה"פ⁴⁵ הלא כה דברי כאש. ומכיון שהתורה אינה בבחי' התלבשות⁴⁶, הרי אין שייך בה ענין השבי' ח"ו⁴⁷. אלא שמ"מ שייך בה ענין הפדי', כי מצד הדברים שבהם ירדה (אף שאינה בהם בהתלבשות), אפשר שתהי' בהעלם⁴⁸. אמנם המצוות, מכיון שנתלבשו בדברים גשמיים, ציצית בצמר גשמי ותפלין בקלף גשמי וכו' וגם המצוות דחובות הלכות צ"ל נרגשות במוח ולב הגשמי, לכן שייך בהן ענין השבי'⁴⁹, וכמשנ"ת במ"א בענין מ"ש⁵⁰ שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב, שבמצוות הו"ע השלל, היינו ששוללים ומוציאים מהלעו"ז.

ז) **והנה** ב' ענינים הנ"ל (בחי' ציון במשפט תפדה ובחי' ושבי' בצדקה) ישנם בכל ג' הבחינות דעולם שנה ונפש⁵¹. ובבחי' נפש ישנם הן, הן בכאו"א מישראל והן בכללות ישראל [כי מכיון שכאו"א מישראל הוא עולם מלא⁵², הרי מובן שהענינים שבכ"א מישראל ישנם גם בכללות ישראל והענינים שבכללות ישראל ישנם גם בכאו"א מישראל]. דכאו"א מישראל⁵³, מצד עבודתו בקו התורה הוא בבחי' ציון במשפט תפדה, ומצד עבודתו בקו המצוות הוא בבחי' ושבי' בצדקה. ועד"ז הוא גם בכללות ישראל, שנחלקים לב' סוגים יששכר וזבולון, מארי תורה ומארי עובדין טבין. דמארי תורה הם בבחי' ציון במשפט תפדה, ומארי עובדין טבין הם בבחי' ושבי' בצדקה. ובכללות יותר, הוא החילוק שבין צדיקים לבעלי תשובה⁵⁴. דבצדיקים אין שייך ענין השבי' ח"ו שהרי לא יאונה לצדיק כל און⁵⁵, ועאכו"כ בצדיקים שהם

44) ברכות כב, א. וע"פ מ"ש בפנים — יש לומר הפירוש ב"דברי כאש", דמכיון שהיא "דבריי" (דברי הקב"ה), לכן היא "כאש" שאינו מקבל טומאה.

45) ירמי' כג, כט.

46) "וענין התלבשות בתורה אין זה מענין ההתלבשות של התעסקות, כ"א מה שהתורה מכנסת עצמה לדון בזה" (ד"ה ויאמר משה תש"ד פ"כ).

47) ראה לקו"ת ראה כ, א: דהתורה היא עץ החיים .. ואין כח בקליפה לשלוט שם.

ומ"ש בתניא פל"ט (ועד"ז בהל' ת"ת פ"ד ה"ג) ש"התורה היא בבחי' גלות בתוך הקליפות לפי שעה" — אין זה שהקליפות שולטים ח"ו עלי', כי אם, שעל ידם היא בבחי' העלם אז (וע"ד ה"גלות" שבבחי' ציון).

48) ולכאורה צ"ע שהרי גם מוסיפה כח בקליפה לפי שעה (הל' ת"ת שם) וביזומא עב, ב: נעשית לו סם כו'. ואף שזהו רק בנוגע פעולתה על האדם — וכדיוק לשון רז"ל "נעשית לו" — מ"מ, היא נעשית סם כו'.

ואולי אפ"ל שזהו מצד בחי' התורה כמו שהיא נעשית אחת מרמ"ח מ"ע שהם כנגד רמ"ח איברים (ולא בדוגמת דם — ראה לקו"ת (במדבר יג, א)). ולכן גם אפ"ל מגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ועצ"ע.

49) ראה לקו"ת שם, שדוקא בתורה "אין כח בקליפה לשלוט", "משא"כ במצוה כו". וראה גם לקו"ת ואתחנן ט, ד. ד"ה אז ישיר תש"ד פ"ל.

50) תהלים קיט, קסב.

51) שעל ענין ג' בחי' אלו הוא היסוד של ס' יצירה (אוה"ת יתרו ע' תתטז ואילן).

52) סנהדרין לו, א (במשנה).

53) מצד נפשו — נוסף ע"ז שגוף ונפש הם ג"כ בדוגמת ב' בחי' הנ"ל — כדלקמן ס"י.

54) אוה"ת דברים ע' נא.

55) משלי יב, כא — (יאונה בשוגג (פרש"י שם), ולמזיד — הרי אינו שייך).

בבחי' ולבי חלל בקרבי⁵⁶. אלא שאעפ"כ גם בהם שייך ענין הפדי', וע"ד שלפעמים הצדיק נתפס בעון הדור⁵⁷, או ע"ד מ"ש גבי משה לך רד כי שחת עמך, שמצד שחת עמך נעשה ירידה⁵⁸ גם בו⁵⁹, אבל מ"מ מכיון שהירידה (וגם כאשר הוא נתפס בעון הדור) היא רק מצד ענינים שמחוץ ממנו, הרי גם אז אינו בשבי' ח"ו כי ענינו של הצדיק הוא סימנא (דאלקות) בעלמא, כביכול, כמו שאלקות הוא למטה⁶⁰, דמציאותו (של הצדיק) היא זה שהוא שלוחו של אדם העליון, ושלוחו של אדם הוא כמותו ממש⁶¹. ולכן, גם כשהוא בבחי' ירידה וכו', הפדי' שלו היא ע"י התורה. לפי שבתורה, ענין זה (שגם למטה היא אלקות בגילוי, כנ"ל בענין הלא כה דברי כאש) הוא בגלוי יותר. משא"כ הבע"ת, שעבודתם היא להוציא את הניצוצות שנפלו ונשבו בלעו"ז (ובדוגמת — בקדושה — מ"ש וישב ממנו שבי⁶²), לכן גם הגאולה צ"ל בדוגמת זה. וזהו ושבי' בצדקה, שגאולתם בקו הצדקה, שהיא כללות המצוות [דכל הגוף נכלל בימין⁶³], שהעבודה דקו המצוות היא באופן דשבי' ושלל. וע"ד המבואר באגה"ק⁶⁴, שעיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה (ודלא כבזמן הש"ס, שת"ת ה' עיקר העבודה שלהם), כי בכדי להעלות את סוכת דוד שנפלה עד בחי' רגלים ועקביים שהיא בחי' עשי' צ"ל גם העבודה בבחי' עשי' דוקא, שהיא מעשה הצדקה.

ח) ועד"ז גם בבחי' עולם, מקום, שישנם בו שני ענינים הנ"ל. דעולם האצי' הוא מבורר⁶⁵ ועולמות ביי"ע עליהם נאמר ומשם יפרד ודוקא בעלמא דפרודא עולם העשי' העבודה דמצוות מעשיות. ועד"ז א"י אשר עיני ה"א בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁶⁶, משא"כ ארץ העמים שגושה טמא ואוירה טמא⁶⁷, הנה בכדי לעשות ארץ העמים לארץ ישראל⁶⁸ צ"ל העבודה הגדולה יותר דושבי' בצדקה. ועד"ז הוא גם בבחי' שנה, זמן, שיש בו ג"כ שני סוגים הנ"ל. שבכללות הוא החילוק שבין זמן הקיץ לזמן החורף, כמבואר במ"א⁶⁹ שבזמן הקיץ העבודה היא בנקל יותר מבזמן

56 תהלים קט, כב. וראה תניא פ"א, שבחינה זו היא "אמיתת שם התואר והמעלה" דצדיק.

57 ראה שבת נד, ב. ד"ה אם רוח המושל תרצה"ה (בסה"מ קונטרסים ח"ב שנה, ב ואילך).

58 אף שלא נתפס בעון הדור, כמבואר בד"ה אם רוח המושל שם.

59 תשא לב, ז. ברכות לב, א. פירש"י עה"ת שם.

60 וי"ל שזהו למעלה מסימנא כו' — ולהעיר ממרו"ל: והוי' בהיכל קדשו דא ריב"א בכנישתא מדרתא

דקסרין (ירוש' בכורים פ"ג ה"ג); מאן פני האדון הוי' דא רשב"י (זח"ב לח, א).

61 לקו"ת ויקרא א, ג. וראה שיחת ט"ז תמוז תשל"ה (נרפסה בלקו"ש חיי"ג ע' 280 ואילך) ס"ב ובהערות

שם.

62 חקת כא, א. וראה פירש"י (ומפרשיו) שם.

63 אגה"ק סל"ב.

64 סי' ט'.

65 תו"א ב' כי כאשר השמים (ג, א). ובכ"מ.

66 עקב יא, יב.

67 שבת טו, ב. רמב"ם רפי"א מהל' טומאת מת.

68 ברוחניות וכפתגם אדמו"ר הצי"צ (לקו"ש ח"ב ע' 621) מאך דא ארץ ישראל. ועי"ז נעשה ה"שתתפשט

א"י בכל העולם" (ראה פסיקתא רבתי פ' שבת ור"ת. ילקוט ישע"י רמז תקג).

69 סד"ה ביום השמע"צ תרל"ב. ולהעיר מסד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ו באו"א קצת. — ועייג"כ

אוה"ת להצי"צ שמע"צ ע' א'תשעד באופן אחר.

החורף, שבימות החמה השמש זורח⁷⁰ והוא בחי' שם הוי' (והיו"ט שבקיץ הם בתכיפות יותר). וכדאי תא במדרש⁷¹ ע"י שהן יוצאים מן הקיץ לחורף כו' למקום רחוק כו' לית בעונתה ליזיל ולמית. והיינו שהעבודה בזמן החורף היא רחוקה, קשה יותר מבזמן הקיץ. ועד"ז הוא החילוק שבין יומין זכאין לימים שהם היפך הזכות⁷². שהעבודה בימים דהיפך הזכות ה"ה ע"ד ושבי' בצדקה, מה שישראל (על ידי עבודתם) מהפכים הימים האלה לששון ולשמחה, בגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש. וענין זה (הפיכת ימים אלו לששון ולשמחה) נעשה ע"י העבודה דקו התשובה דוקא, כי ענין התשובה הוא אתהפכא חשוכא לנהורא, שזוהי מעלת עבודת הבע"ת על עבודת הצדיקים. וזוהי גם השייכות דגאולה העתידה לענין התשובה דוקא [שישראל עושיין תשובה (ועי"ז דוקא) ומיד הן נגאלין⁷³, ועד שהעילוי דגאולה העתידה⁷⁴ הוא מה שמשיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא⁷⁵], כי החידוש שבגאולה העתידה הוא הענין דאתהפכא.

ט) וע"פ הנ"ל יובן מה שבפסוק זה מדובר רק ע"ד שני הענינים דתורה (משפט) וצדקה, אף שישנם ג' קוין, כי הכוונה בענין התורה (משפט) וצדקה (בפסוק זה) היא לשני סוגים הכללים שבכל הבחינות דעולם שנה ונפש (עד"ז) — הענין דאורות וכלים, שם הוי' ושם אלקים וכו'). ובכל א' — צ"ל העבודה בכל ג' הקוין. כי הפדי' מהגלות [הן בענינים אלו [מארי תורה וצדיקים (נפש), ארץ ישראל (עולם), ויומין זכאין (שנה)] שפדייתם מהגלות היא באופן דציון במשפט (תורה) תפדה. והן בענינים אלו [מארי עובדין טבין ובע"ת, ארץ העמים, וימים שהם היפך הזכות] שפדייתם היא באופן דושבי' בצדקה], היא ע"י העבודה בכל ג' הקוין דוקא. וכמרז"ל⁷⁶ כל העוסק בתורה וגמ"ח ומתפלל עם הצבור כו' כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם, שפדיית הקב"ה וישראל מבין אוה"ע היא ע"י העבודה בכל ג' הקוין (ובאופן של צבור⁷⁷). וכמו שנת"ל בענין בחי' ציון, דזה מה שישראל הם בחי' ציון הוא ע"י עבודתם בכל ג' הקוין [ויתירה מזו, עי"ז שכל ג' הקוין הם בשלימות]. ומ"ש ציון במשפט (תורה) תפדה הוא לפי שהפדי' דבחי' ציון (בכל ג' הבחי' דעש"ן) היא בעיקר ע"י התורה, עד"ז הוא גם בענין ושבי' בצדקה, שהפדי' דשבי' (בכל ג' הבחינות דעש"ן) היא ע"י העבודה בכל ג' הקוין דוקא. ומ"ש ושבי' בצדקה (דוקא) הוא לפי שפדייתם (של שבי') היא בעיקר ע"י הצדקה. ונוסף לזה, גם בענין המצוות

70) בד"ה ביום השמע"צ הנ"ל מציין שם ללקו"ת ד"ה שחורה אני דענין שזפתי השמש הוא בחי' יחו"ע כו'.

71) שהש"ר פ"ז עה"פ מה יפו פעמין. וראה סד"ה להבין ענין שמח"ת שם: נשואות במקום קרוב הם הצדיקים .. נשואות למקום רחוק הם הבע"ת כו'.

72) ראה תענית כט, א.

73) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

74) משא"כ ביצי"מ שהיו בבחי' צדיקים וראה ד"ה החודש הזה (אוה"ת בא ע' רנט, רעא).

75) הובא בלקו"ת שמע"צ צב, ב. שה"ש נ, סע"ב. וראה זח"ג קנג, ב.

76) ברכות ת, א. וראה חדא"ג מהרש"א שם: הן הן ג' עמודי העולם ששנינו על שלשה דברים העולם עומד כו'. ועיין בהצ"צ לתהלים עה"פ פדה בשלום נפשי (ע' רד).

77) וכמש"נ הטעם: כי ברבים היו עמדי. וראה בהצ"צ שם בארוכה. — וכבר דובר (שיחת ט"ז תמוז תשל"ה. נדפסה בלקו"ש חיי"ג ע' 282 ואילך) ע"ד ההשתדלות עתה אודות העסק בתורה ובגמ"ח ועאכו"כ תפלה — בצבור.

גופא (דצדקה היא כללות המצוות, כנ"ל) יש כל ג' הקוין, ההלכה בזה שהוא ענין התורה, העשי' בדבר הגשמי שהוא הקו דגמ"ח, העלאת הגשמי (שעושים בו המצוה) שהוא קו העבודה, דבקרבות נאמר ריח ניחוח שריח הו"ע ההעלאה מלמטלמ"ע⁷⁸, וכן תפלה (שכנגד קרבנות) עז"נ⁷⁹ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. נוסף על הידוע שבכל מצוה יש ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה שהם ג' הקוין⁸⁰. וע"פ הנ"ל יובן גם סדרן של ג' דברים אלו (במרו"ל הנ"ל), תורה גמ"ח ותפלה (לא כסדר הרגיל), כי בכללות הענין דפדאני לי ולבני מבין האומות הוא ע"י העסק בתורה וגמ"ח, ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה, אלא שבכל ענין (ובפרט בענין הפדי' מהגלות⁸¹) צ"ל כל ג' הקוין, ומתפלל עם הצבור⁸².

(י) **וזהו** ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה, שפסוק זה נקבע בהפטורה דשבת שלפני ת"ב (דשבת מיני' מתברכין כולהו יומין⁸³ — כולל ת"ב), וזהו בדוגמת הנהגתו של הקב"ה שמקדים רפואה למכה⁸⁴, שרפואתו של הקב"ה היא באופן שמלכתחילה לא אשים עליך⁸⁵, ועי"ז פועלים הפדי' דכאו"א מישראל הן כנשמתו והן בגופו ונפשו הבהמית, שפדיית הנשמה היא (בכללות) באופן דציון במשפט תפדה, ופדיית הגוף ונה"ב היא באופן דושבי' בצדקה [כמובן מהמבואר בתניא⁸⁶, שהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל וירידתה למטה הוא רק בכדי לתקן את הגוף ונה"ב]. ובכדי שהתורה והצדקה (יעלו למעלה, שעי"ז) יפעלו הפדי' בפועל, הוא ע"י התפלה, קו העבודה, כנ"ל⁸⁷.

(יא) **וע"י** העבודה בכל ג' הקוין, הנה בדורות הקודמים נעשה עי"ז כאילו פדאני (בכ"ף הדמיון), והוא ע"ד המבואר באגה"ק⁸⁸ בענין גאולה הפרטית. משא"כ עכשיו אשר הנה זה עומד אחר כתלנו וכידוע השיחה של בעל הגאולה (די"ב תמוז), שכבר נגמרו כל הבריורים וצריך רק צופוץ די קנעפלאך⁸⁹, הנה עכשיו, ע"י העסק בתורה ובגמ"ח ותפלה עם הצבור יהי' פדאני כו' ממש, ובאופן של פדה בשלום

78 תו"א כ, רע"ד. לקו"ת שמע"צ צב, ד. ובכ"מ.

79 ויצא כח, יב. זח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תי' מה.

80 ראה רשב"א (הובא ברשימות הצ"צ שם ע' רה): ג' דברים הנ"ל תורה וגמ"ח ותפלה הם מחשבה דיבור ומעשה.

81 ראה רשימות הצ"צ שם (ריש ע' רח) בענין הפדיון "שהם הג' שמות .. נמשכים ע"י תורה עבודה וגמ"ח".

82 ועפ"ז יובן מה שמחלק ג' הענינים לב' חלוקות [תורה וגמ"ח הו"ע בשלום, ותפלה בצבור הו"ע כי

ברבים היו עמדי — ראה רש"י ברכות שם]. וראה לקמן הערה 87.

83 זח"ב סג, ב. פח, א.

84 מגילה יג, ב.

85 בשלח (טו, כו) ולפי פשוטו (פרש"י שם וכגירסת הרא"ם והדפוסים).

86 פל"ז (מח, ב).

87 ועפ"ז יומתק לשון הכתוב פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי — ד"ברבים היו עמדי" בא

תור טעם ("כ"י") על "פדה בשלום נפשי" — כי ע"י התפלה (בצבור) התורה וגמ"ח עולים ופועלים פעולה הנ"ל.

88 סי' ד'.

89 שיחת שמח"ת תרפ"ט (סה"ש תרפ"ט ע' 42).

נפשי, כי אמיתית הענין דפדי' בשלום תהי' בביאת המשיח דוקא, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי⁹⁰. וזהו ג"כ מה שכתב אדמו"ר הזקן (באגה"ק שלו בכואו מפ"ב⁹¹) וכשקריתי בס' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי כו' יצאתי בשלום מה' שלום, דהנה ידוע⁹² שעיקר הענין דיפוצו מעינותיך חוצה הותחל לאחרי פ"ב. ולכן יצא בשלום כשקרא בפסוק פדה בשלום נפשי, כי (עיקר) הענין דפדה בשלום הוא בגאולה העתידה (כנ"ל), ויפוצו מעינותיך חוצה הוא ההכנה⁹³ לזה, לקא אתי מר.

וְעִי"ז פתח וסלל את הדרך, שכאו"א יכול (ולכן צריך הוא) לעסוק בהכנה זו ולהביא את הגאולה ע"י שיעשה את התלוי בו וכפסק הרמב"ם⁹⁴ שע"י פעולה אחת (הן במעשה, הן בדיבור והן במחשבה) מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגורם לו ולהם תשועה והצלחה, שנעשה פדה בשלום נפשי, פדאני לי ולבני מבין אוה"ע, בקרוב ממש ובעגלא דידן, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

90 ראה ד"ה פדה בשלום נפשי (בשעה"ת לאדמו"ר האמצעי) פי"א. וראה ד"ה זה דשנת העת"ר (תער"ב ח"ב ע' תשסו ואילך) ותשכ"ו (לעיל ח"ב ע' קטז).

91 נדפס בחוברת י"ט כסלו ע' 23. אגרות-קודש אדמו"ר הזקן ח"א ע' צח ואילך.

92 תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

93 אגה"ק הידועה דהבעש"ט — נדפסה בתחילת ס' כתר שם טוב. ובכ"מ. והרי הכנה פשיטא דצ"ל מעין הענין שאליו באה ההכנה.

94 הל' תשובה פ"ג ה"ד.